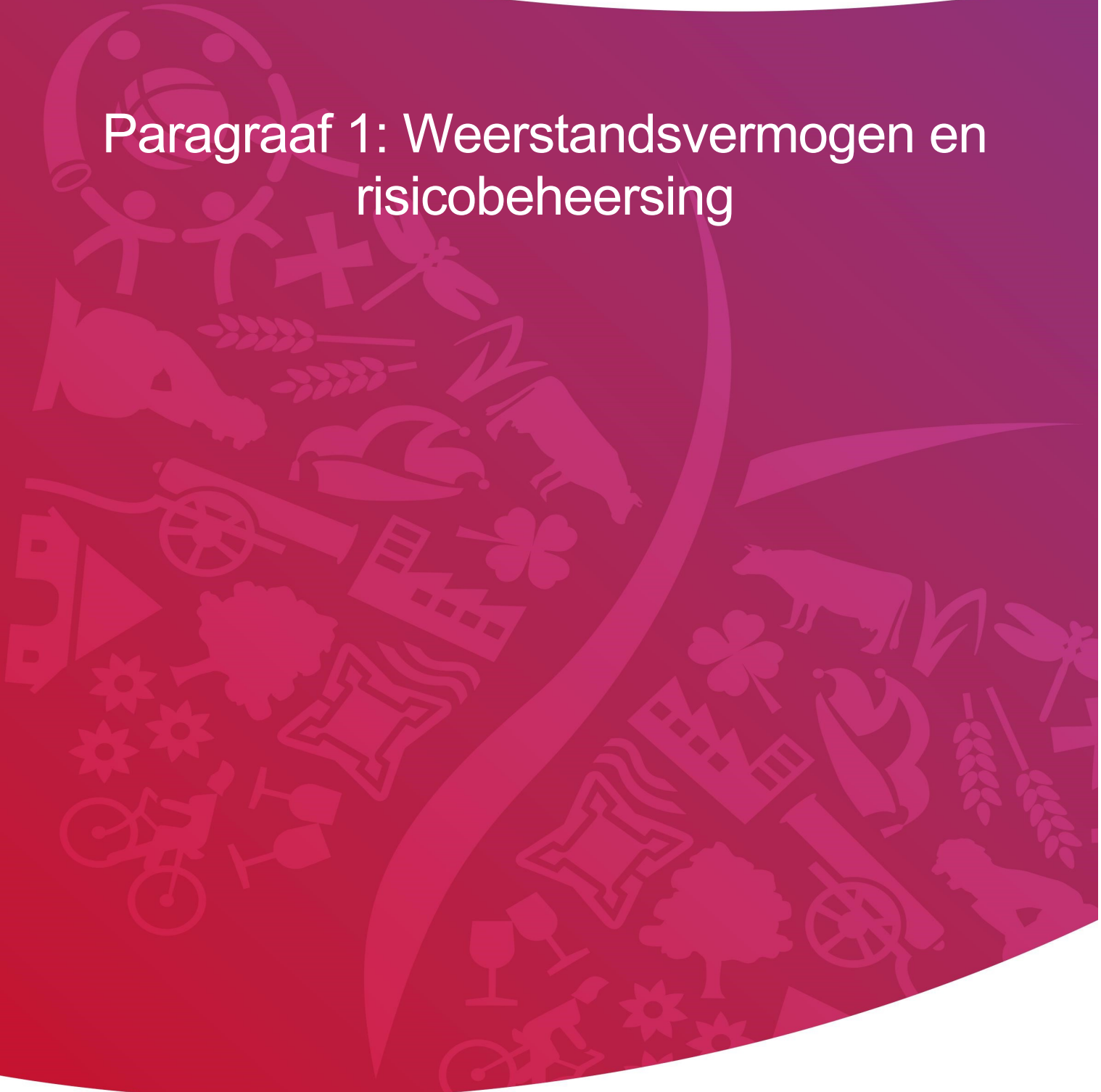

gemeente

Oost Gelre

Paragraaf 1: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding paragraaf 1

Wij leggen een relatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Dat geeft inzicht in de robuustheid van onze rekening. Het weerstandsvermogen is de verhouding van de beschikbare weerstandscapaciteit en alle gekwantificeerde risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover wij kunnen beschikken om niet-begrote kosten op te vangen.

Beleid weerstandsvermogen

Het beleid over integraal risicomanagement en het aan te houden weerstandsvermogen hebben wij uitgewerkt in de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen. Op basis van informatie uit de risico-inventarisatie doen we een uitspraak over de mogelijke financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's. De kans en financiële impact van alle individuele en gezamenlijke risico's is hiermee bepaald, zodat we een uitspraak kunnen doen over de te verwachten schadelast. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen ontstaat op basis van inzicht in de risico's, de financiële consequenties en de mogelijkheden om deze risico's te beheersen of af te dekken. Het is noodzakelijk om risico's te onderkennen maar niet mogelijk om alle financiële risico's volledig af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit (incidenteel en structureel)

Incidentele weerstandscapaciteit (in €)	
Rekeningresultaat	372.000
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	15.583.800
Totaal	15.955.800

Tabel 2.1 incidentele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit (in €)	
Onbenutte belastingcapaciteit voor gemeentelijke belastingen en heffingen	1.300.000
Rentebaten algemene reserve (vrij besteedbaar)	336.000

Totaal	1.636.000

Tabel 2.2 structurele weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit volgens risico simulatie

De benodigde weerstandscapaciteit berekenen we jaarlijks bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening op basis van de op dat moment gewaardeerde risico's.

Op basis van ons risicoprofiel hebben wij een berekening gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. We hebben ruim 30 risico's beschreven en gekwantificeerd.

De berekende gemiddelde schadelast bedraagt € 3.875.000 en de maximale schadelast is becijferd op € 5.665.000. De uiteindelijke beoordeling van het weerstandsvermogen wordt via een ratio berekend:

Ratio weerstandsvermogen = beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit
De ratio van het weerstandsvermogen geeft aan hoe het weerstandsvermogen gewaardeerd wordt. Bij het bepalen van de ratio's gaan we uit van de gemiddelde schadelast. Dit resulteert in de weerstandsratio in tabel 2.3.

Weerstandsratio = Ratio weerstandsvermogen		
Weerstandsratio	Ratio	Waardering
Totaal weerstandsvermogen	4.54	Uitstekend

Tabel 2.3 Weerstandsratio

Wij streven een waardering na die minimaal als voldoende wordt omschreven. Dit komt erop neer dat sprake is van voldoende weerstandsvermogen als de beschikbare weerstandscapaciteit hoger of gelijk is dan de benodigde weerstandscapaciteit (dus $\geq 1,0$). Uiteindelijk kunnen we concluderen dat onze weerstandscapaciteit uitstekend is.

Risico-inventarisatie gemeente Oost Gelre

De voor de bepaling van onze weerstandscapaciteit relevante risico's staan in onderstaande risico-inventarisatie. Voor elk risico hebben wij:

- Oorzaak en gevolg in beeld gebracht;
- De beheersmaatregelen ter voorkoming en ter beheersing genoemd;
- Het risico gewaardeerd (kans en financieel gevolg ingeschat).

Verkorte beschrijving van de belangrijkste financiële risico's

In onderstaande tabel treft u een verkorte beschrijving van de belangrijkste financiële risico's aan:

Projecten en Investerings	
Bouwgrondexploitatie	Bij de grondexploitaties gaat het om prognoses van opbrengsten en kosten. De feitelijke kosten en opbrengsten kunnen bij realisatie afwijken van wat gepland is. Maatregel: Dekking van eventuele verliezen door aanwending van de reserve bouwgrondexploitatie. Jaarlijkse herziening en beoordeling van de Grex om tijdig te kunnen bijsturen.
Regionaal bedrijventerrein De Laarberg	Bij de exploitatie van bedrijventerreinen gaat het om prognoses van opbrengsten en kosten. De feitelijke kosten en opbrengsten kunnen bij realisatie afwijken van wat gepland is. Maatregel: Jaarlijkse herziening en beoordeling van de Grex om tijdig te kunnen bijsturen.
Gemeentelijk vastgoed	Mogelijke afwaardering van boekwaarde gemeentelijk vastgoed. Maatregel: Herbestemming van gemeentelijk onroerend goed.
Onderwijshuisvesting	Verzoek om bijdrage in de bekostiging van nieuwbouw en/of renovatie van schoolgebouwen. Maatregel: Opstellen van een (meerjaren) onderwijshuisvestingsplan (nieuwbouw en vervangende nieuwbouw).
Open einde regelingen	
Leerlingenvervoer	Overschrijding budget door groter beroep op deze voorziening. Maatregel: Sturen op schoolkeuze (school in woonplaats).
Wmo	Structureel onvoldoende budget om de taken op grond van de WMO te kunnen bekostigen. Maatregel: Contract- en leveranciersmanagement (CLM) - w.o. monitoring. Aanscherping van het WMO beleid

Projecten en Investeringsen	
Jeugdwet	Structureel onvoldoende budget om de taken op grond van de Jeugdwet te kunnen bekostigen Maatregel: Contract- en leveranciersmanagement (CLM) - w.o. monitoring. Aanscherping van het Jeugdbeleid
Participatiewet	Structureel onvoldoende budget om de taken op grond van de Participatiewet te kunnen bekostigen. Maatregel: Bij een tekort een beroep doen op de vangnetuitkering. Onder voorwaarden komt de gemeente hiervoor in aanmerking
Minimabeleid	Overschrijding budget minimabeleid. Maatregel: Aanpassing van het minimabeleid
Aansprakelijkheid	
Inkoop- en contractmanagement	Risico op schadeclaims en/of mislopen aanbestedingsvoordelen. Maatregel: Inrichten van een contractmanagementsysteem en betrekken van inkoopadviseur bij aanbestedingstrajecten.
Vergunningverlening, handhaving en toezicht	Aansprakelijkheid van gemeente voor schade tijdens een evenement als gevolg van toezicht falen. Aansprakelijkheid van gemeente voor schade na afgifte van een bouwvergunning. Maatregel: Risicoaansprakelijkheidsverzekering.
Ketenbeheer	
Gesubsidieerde instellingen	Misbruik en/of oneigenlijk gebruik van subsidies, niet voldoen aan prestatieafspraken. Maatregel: Periodiek contact tussen beleidsmedewerker en gesubsidieerde instelling.
Discontinuiteit zorg aan inwoners	Risico dat zorgaanbieders zich terugtrekken uit de markt of failliet gaan en de zorg duurder moet worden ingekocht.

Projecten en Investerings	
	Maatregel: Periodiek contact tussen CLM en zorgaanbieder.

Verbonden partijen en deelnemingen	
Fijnder	De inkomsten uit detachering van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is lager dan geraamd. Maatregel: Focus op governance, actief managen van risico's, monitoren ontwikkelingen.
BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	Dividend is lager dan verwacht. Maatregel: Niet van toepassing
VNOG	Financieel tekort kan niet worden opgevangen binnen eigen begroting of weerstandsvermogen. Maatregel: Focus op governance, actief managen van risico's, monitoren ontwikkelingen.
Garantstellingen en gewaarborgde geldleningen	Risico dat door de gemeente verstrekte geldleningen niet (volledig) worden terugbetaald en/of aangesproken wordt op afgegeven garantstellingen. Maatregel: Leningen en garanties worden enkel verstrekt aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen met uitzondering van de achtervangovereenkomst met WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw)
Middelenmanagement	
Bouwleges	Risico op lagere inkomsten uit bouwleges dan geraamd. Maatregel: Niet van toepassing
Taakstellende bezuinigingen	Niet realiseren van taakstellende bezuinigingen.

Verbonden partijen en deelnemingen	
	Maatregel: Bewaken voortgang en sturen op realisatie via reguliere tussentijdse rapportages.
Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds	Risico is dat de inkomsten uit het Gemeentefonds afwijken van wat in de begroting geraamd is door: Ontwikkelingen in het accres (ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven); ontwikkelingen in de verdeelmaatstaven (bijvoorbeeld aantal inwoners/woonruimten); effecten van taakmutaties (bijvoorbeeld bij nieuwe taken voor gemeenten); effecten van onder- en overschrijdingen van het plafond van het BTW compensatiefonds; de mogelijkheid van een eenzijdige korting door een nieuw kabinet. Maatregel: Op de voet volgen van ontwikkelingen en tijdig vertalen van de circulaire naar de begroting.
Bundeling Uitkering Inkomensvoorziening Gemeenten (BUIG)	Met ingang van budgetjaar 2025 of 2026 gaat de eigenrisicodrempel voor het vangnet Participatiewet (BUIG) onder aanvullende voorwaarden omlaag. Daarmee worden de grootste financiële risico's die gemeenten lopen op de BUIG verder gedempt. Het maximaal eigen risico dat een gemeente moet dragen voor de BUIG gaat van 10% in de huidige situatie naar 7,5% en mogelijk 5% wanneer het meerjarig tekort langer aanhoudt. Maatregel: Aanvraag vangnetuitkering.
Financiering en rente risico	Het financierings- en renterisico is afhankelijk van de rentebeslissingen door de ECB (Europese Centrale Bank). De ECB heeft onder meer als taak de prijsstabiliteit te handhaven en zij streeft naar een inflatiepercentage van 2 % op de middellange termijn. Hierbij is rentepolitiek een van de mogelijkheden die de ECB voor handen heeft. Maatregel: Door een spreiding in de looptijden van de leningenportefeuille aan te brengen beheersen we het renterisico op de vaste schuld. Door onze langlopende financiering te realiseren binnen de kaders van de renterisiconorm wordt het renterisico van de langlopende schuld op verantwoorde wijze beheerst.

Bedrijfsvoering	
Werving en ontslag van personeel.	Toename wachtgeld- en/of pensioenverplichtingen door (politieke) ontwikkelingen. Maatregel: Niet van toepassing Tekort aan gekwalificeerd personeel. Maatregel: • Stimuleren van het overdragen van kennis tussen collega's • Goede (secundaire) arbeidsvoorwaarden om daarmee een aantrekkelijke werkgever te blijven.
Beschikbaarheid gekwalificeerd personeel	Verschil tussen aanwezige en gewenste competenties . Maatregel: We zetten het instrument strategische personeelsplanning in. We brengen in beeld welke formatie nu en in de toekomst nodig is. Daarnaast stellen we vast over welke competenties onze medewerkers moeten beschikken.
Cybersecurity en privacy	
Informatiebeveiliging	Gemeenten beschikken over een enorme hoeveelheid aan informatie. Deze informatie zegt vaak veel over de persoonlijke levenssfeer van mensen: hun gezinssituatie, hun werk en inkomen, eventuele schulden, opleiding, gezondheid etc. Het is informatie die we in de meeste gevallen van onze inwoners zelf hebben gekregen in het vertrouwen dat de gemeente de informatie nodig heeft voor ons werk, dat we er zorgvuldig mee omgaan en dat gegevens niet gedeeld worden met anderen of zo maar op straat komen te liggen. De informatie is voor onze dienstverlening zo belangrijk dat we er zuinig op moeten zijn. In tijden waarin de overheid steeds meer gevoelige informatie van, over en voor inwoners verwerkt, is het ook van groot belang dat diezelfde overheid deze informatie ook goed dient te beschermen. Het gaat dan niet alleen over gegevens over die inwoners, maar ook andere gevoelige gegevens, zoals financiële informatie en gegevens over besluitvorming binnen de gemeentelijke organisatie. Maatregel:

Bedrijfsvoering	
	Het normenkader voor informatiebeveiliging: de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), huidig (vanaf 2024) geïmplementeerde versie is BIO1.04, is de basis waarop het informatieveiligheidsbeleid voor de gemeente Oost Gelre is vastgesteld. Dit beleid beschrijft de strategische en tactische uitgangspunten voor de jaren 2024 tot 2026 in onze gemeente. Wij bouwen voort op de stappen die in voorgaande jaren gezet zijn. Het is een set maatregelen die tezamen voor de basisbeveiliging van de gemeentelijke informatie zorgt. Het beleid en uitvoering wordt jaarlijks getoetst conform de ENSIA-systematiek. Op dit moment bereiden wij ons voor op de wettelijke invoering van NIS2. Het informatiebeveiligingsbeleid 2026 tot en met 2028 wordt hierop gebaseerd en in de loop van 2025 worden vastgesteld en tot uitvoering worden gebracht in de komende jaren.
Wet- en regelgeving	
Fiscale regels	Niet voldoen aan fiscale bepalingen met naheffing en boetes tot gevolg. Maatregel: Permanente educatie medewerkers financiën en periodieke scholing van budgethouders. Overleg met Belastingdienst en indien noodzakelijk inschakelen van een fiscalist.
Omgevingswet	Om de financiële impact van de invoering van de Omgevingswet te kunnen bepalen zou er naast het Dialoogmodel ook een landelijk Effectenmodel verschijnen om de financiële effecten in de exploitatiefase in beeld te kunnen brengen. Dit model komt er niet, maar wel een zogenaamde Werkwijze structurele effecten Omgevingswet. Maatregel: Actief managen op de risico's en monitoren van de ontwikkelingen zowel landelijk, regionaal als lokaal om de financiële impact in beeld te brengen.

Nadere toelichting van de belangrijkste financiële risico's - Ruimte & Economie

Bouwgrondexploitatie

Vanuit strategisch en financieel oogpunt is het noodzakelijk om minimaal 1 keer per jaar de ontwikkeling en verkoop van woningen en bedrijventerreinen herzien.

De afgelopen periode zijn diverse bouwkavels en bedrijfskavels verkocht. De financiële gevolgen brengen we bij de vaststelling van de bestemmingsplannen met bijbehorende exploitatieopzetten in beeld. Ook houden we al bij nieuwe bestemmingsplannen rekening met de uitspraak van de Raad van State over stikstof.

De nota grondbeleid is door u vastgesteld. Uitgangspunt voor bouwgrondexploitatie is het streven naar een sluitende exploitatieopzet. Jaarlijks actualiseren we de exploitatieopzetten. Als hieruit blijkt dat een tekort ontstaat, verwerken we het verlies in de jaarrekening. Wij streven er naar dat de exploitatie van zowel woningbouw als bedrijventerreinen minimaal kostendekkend is. Het verplichte woningbouwprogramma dat voortvloeit uit de Wet versterking regie volkshuisvesting vormt hierbij een extra uitdaging. In de nota grondbeleid gaan we nader in op de exploitaties en de maatregelen die nodig zijn om financiële risico's te beheersen. Bij de waardering van de gronden houden we rekening met invoering van de vennootschapsbelastingplicht en kiezen we voor de fiscaal meest gunstige optie.

Regionaal bedrijvenpark Laarberg

In de huidige economische situatie zijn er financiële risico's verbonden aan de bouwgrondexploitatie van Laarberg. De risico's en onzekerheden kunnen we moeilijk inschatten. De financiële risico's hebben we verdisconteerd in het benodigde weerstandsvermogen. Hierbij hebben we rekening gehouden met de lange looptijd van de exploitatie en het te verwachten exploitatieresultaat bij verschillende scenario's.

Planschadevergoeding

Bij bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen met projectafwijking sluiten we een afwentelingsovereenkomst planschade af. Zo vergoedt de initiatiefnemer eventuele planschadekosten. Een tegemoetkoming in planschade als gevolg van de toekomstige ontwikkeling van bouwgrond die we als gemeente zelf in ontwikkeling brengen, bekostigen we binnen de exploitatieopzet van het plan.

Implementatie Omgevingswet

Met de invoering van de Omgevingswet krijgt de gemeente meer decentrale ruimte om eigen beleidskeuzes te maken. Deze beleidsvrijheid zorgt voor een relatief grote kennisonzekerheid: We weten nog niet welke keuzes gemaakt worden en dus ook niet welke effecten die keuzes zullen hebben. Het effect van de keuzes kan zowel een financieel gunstig dan wel een financieel minder gunstig effect hebben voor burgers en bedrijven als ook voor de gemeente. Voor het berekenen van de kosten in de exploitatiefase gaan we gebruik maken van het landelijk ontwikkelde model "Werkwijze structurele effecten Omgevingswet". De uitkomsten van deze berekening kunnen aanleiding zijn om ramingen bij te stellen.

Wet Kwaliteitsborging Bouw

De invoering van de Wet kwaliteitsborging (Wkb) leidt vanaf 2026 tot structurele financiële risico's voor de gemeente. Door verschuiving van bouwtoezicht naar private kwaliteitsborgers dalen de legesinkomsten, terwijl de gemeentelijk handhavingsverantwoordelijkheid blijft. Daarnaast zijn er extra kosten voor procesaanpassing, ICT, opleiding en juridische bijstand. Hiervoor is in de programmabegroting een raming van € 90.000 opgenomen.

Nadere toelichting van de belangrijkste financiële risico's - Mens & Samenleving

Sterke Lokale Teams

De invoering van sterke lokale teams vraagt om een zorgvuldige financiële benadering die recht doet aan het karakter van deze transitie. De invoering van een nieuwe werkwijze vraagt tijd om zorgvuldig te implementeren. In de overgangsfase bestaan de huidige werkwijze en de nieuwe manier van werken tijdelijk naast elkaar. Tegelijkertijd moet de dienstverlening aan inwoners onverminderd doorgaan. Dit betekent dat de transitie op korte termijn mogelijk extra inzet en middelen vraagt. Onder meer voor teamontwikkeling, casusregie en het organiseren van samenwerking. Op langere termijn is de verwachting dat een sterke lokale infrastructuur, gericht op preventie, vroegsignalering en collectieve ondersteuning, bijdraagt aan het beheersen van de vraag naar zwaardere en duurder vormen van ondersteuning. De omvang en het moment waarop deze effecten zichtbaar worden zijn echter nog onzeker. Daarnaast bestaat nog onduidelijkheid over de beschikbaarheid van structurele rijksmiddelen voor de uitvoering van deze ontwikkeling. De financiële consequenties worden nader uitgewerkt in de uitvoeringsscenario's en verwerkt in de programmabegroting 2027.

Openeinderegelingen

Binnen het sociaal domein kennen verschillende voorzieningen een open eindkarakter. Dit geldt onder andere voor het minimabeleid, de schuldhulpverlening en het leerlingenvervoer. Een stijging van het aantal aanvragen of een toename van complexe situaties kan leiden tot hogere uitgaven dan vooraf begroot

Wmo

Binnen de Wmo blijft sprake van een toenemende vraag naar ondersteuning. Met name de groei van het aantal ouderen en het langer zelfstandig wonen leiden tot een grotere behoefte aan huishoudelijke ondersteuning, woningaanpassingen en mobiliteitsvoorzieningen. Ook het feit dat Wlz steeds meer wordt aangeboden in de vorm van een Pakket Thuis waarbij de inwoner zelf verantwoordelijk blijft voor de huisvestingskosten maakt dat er langer gebruik gemaakt blijft worden van Wmo woonvoorzieningen en mobiliteitsvoorzieningen.

Daarnaast bestaat onzekerheid over landelijke beleidsontwikkelingen. De voorgenomen invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo (voorlopig invoering in 2028) en de aangekondigde wijzigingen rondom huishoudelijke ondersteuning (voorlopig in 2029) kunnen gevolgen hebben voor zowel de vraag naar voorzieningen als de gemeentelijke uitgaven. Het is nog onduidelijk wat de precieze consequenties zijn. Verder brengen de uitvoering van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en andere landelijke zorgakkoorden financiële onzekerheden met zich mee. Hoewel het Rijk hiervoor deels middelen beschikbaar stelt is er onvoldoende duidelijkheid over de structurele financiering. Ook de ontwikkeling van Sterke Lokale Teams kan leiden tot wijzigingen in de uitvoering en financiering van de ondersteuning waarvan de financiële effecten nog niet volledig inzichtelijk zijn. Meer inzet van inwoners is nodig. Ondersteuning om deze inzet mogelijk te maken door buurtverbinders zal extra middelen vragen.

Jeugdzorg

Als gemeente zijn we niet de enige verwijzer op grond van de jeugdwet maar wel verantwoordelijk voor alle kosten. Ook gecertificeerde instellingen (GI's), huisartsen en kinderartsen kunnen ook doorverwijzen. Als gemeente hebben wij dus beperkte invloed op de doorverwijzingen naar alle hulp vanuit de Jeugdwet en dit vormt een risico. We zetten vol in op preventie en verdere samenwerking met de huisartsen (middels de Praktijkondersteuners Huisartsen). Doel is om te normaliseren en dure verwijzing naar tweedelijns zorg te voorkomen. De samenwerking met de huisartsen is inmiddels structureel waarbij zorgverzekeraar Menzis al co-financier functioneert. Met de GI's zijn afspraken gemaakt op Gelders niveau die zijn vastgelegd in Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming. Doel is de dienstverlening aan de meest kwetsbare jeugdigen te verbeteren, waarbij ook de samenwerking (het samen optrekken) tussen gemeentelijke teams en de GI's een belangrijk speerpunt is. Op verwijzingen binnen naar hulp vanuit de Jeugdwet hebben we dus niet altijd invloed. Daarnaast zijn er zeer intensieve vormen van jeugdhulp die ook kostbaar zijn, zoals Jeugdzorg Plus en kleinschalige woonvormen. We zijn en blijven verantwoordelijk voor jeugdigen uit onze eigen gemeente die in deze JeugdzorgPlus of kleinschalige woonvormen verblijven. Ook deze (financiële) risico's kunnen substantieel zijn, met daarbij hogere tarieven voor kleinschalige woonvormen met bijbehorende landelijke CAO stijgingen.

De tarieven voor jeugdzorg blijven in een aantal gevallen onder druk staan en kunnen voor een aantal zorgaanbieders zelfs ontoereikend zijn. Dit vormt mogelijk een risico voor de kwaliteit van de geleverde zorg en zorgcontinuïteit. Tevens neemt het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van hulp uit de Jeugdwet nog altijd licht toe en daarin is de gemeente Oost Gelre in vergelijking met andere gemeenten helaas geen uitzondering. Tot slot is er in onze regio Achterhoek bijna geheel een nieuw inkooptraject voor jeugdhulp afgerond en is het nog moeilijk in te schatten wat hiervan vanaf 2026 mogelijke financiële risico's zijn. Een voorzichtig positieve inschatting is dat we middels het afrekenen op daadwerkelijk gedane inzet (in plaats van bevoorschotting) meer grip verkrijgen op met name de duur van de ingezette jeugdhulp.

Participatiewet

We willen bereiken dat zoveel mogelijk mensen deelnemen aan het arbeidsproces en in de samenleving. Wij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet. Deze uitvoering (zoals het verstrekken van uitkeringen en het zoveel mogelijk regulier aan het werk helpen van werkzoekenden) hebben wij bij de (GR) Werkleerbedrijf belegd. Wij dragen echter de financiële risico's. De inflatie en hogere prijzen kunnen leiden tot verslechterde economische omstandigheden waardoor er mogelijk meer mensen een beroep op bijstand doen. We zien in het uitkeringsbestand een toename van het aantal statushouders en inwoners met een arbeidsbeperking. Onzeker is of de bijdrage van het rijk om de uitkeringen te financieren (BUIG) zal stijgen indien onze lasten stijgen.

Inwoners met een arbeidsbeperking

We verwachten nog niet dat de hele groep inwoners met een arbeidsmarktbeperking die onder de participatiewet valt snel zal uitstromen richting regulier werk. Voor deze groep inwoners hebben we loonkostensubsidie beschikbaar om de beperkte loonwaarde te compenseren. En daarnaast kunnen we een voorziening beschut werk toekennen. Een steeds grotere groep slaagt er op deze manier in om werk te vinden. De loonkostensubsidie en de kosten voor beschut werk moeten echter wel gefinancierd worden uit het BUIG budget. Dus ook succesvolle plaatsingen met loonkostensubsidie houden een financieel risico in voor de gemeente.

Gebundelde uitkering (BUIG)

Wij ontvangen een gebundelde uitkering (de BUIG) om daarmee de uitkeringen in het kader van de Participatiewet te bekostigen. De Participatiewet kent een budgetteringsystematiek. Dit is een financieringssysteem dat zo is ingericht dat het gemeenten moet prikkelen om zoveel mogelijk mensen uit de uitkering en aan het werk te helpen en te houden. De gebundelde uitkering is een ongeoormarkt budget. Wij mogen een overschot op het budget vrij besteden, maar moeten een tekort op het budget in beginsel zelf opvangen.

Gemeenten die tekorten hebben op hun budget op grond van de Wwb/PW moeten deze tekorten in beginsel opvangen uit eigen middelen. Gemeenten die een omvangrijk tekort hebben, kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor een aanvullend budget, de zogenaamde vangnetregeling.

Uitvoering Wsw

De uitvoering van de Wsw is belegd bij de GR Fijnder. De beschut binnen populatie wordt begeleid vanuit een werklocatie in Groenlo. De werknemers in detachering worden begeleid door consultants van Fijnder, dit betreft ongeveer 65% van de Sw'ers. Wel zijn er op lange termijn zorgen over het subsidieresultaat binnen de Wsw. Het subsidieresultaat is de som van de loonkosten enerzijds en de Wsw-subsidie anderzijds. Voor iedere sw-medewerker kan het subsidieresultaat worden vastgesteld. Bij het invoeren van de participatiewet is uitgegaan van een daling met ongeveer € 500 per SE per jaar. De bijdrage is gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen.

Schuldhelp

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de schuldhelpverlening. Hierin werken we samen met de Stadsbank Oost Nederland en de vrijwilligers van Schuldhelp Op Maat. Een andere wettelijke taak is vroegsignalering waarbij het doel is om onoplosbare schulden te voorkomen en zo snel mogelijk perspectief te bieden aan onze inwoners. Door de hoge inflatie zijn de kosten van levensonderhoud enorm gestegen. Hierdoor kan het beroep op Schuldhelp stijgen.

Statushouders

Een steeds groter deel van ons uitkeringsbestand bestaat uit statushouders. Deze groep heeft vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt vanwege allerlei oorzaken (taal, relevante opleiding, trauma etc.). Uiteraard bieden we deze inwoners taal en integratietrajecten aan. Desondanks lopen we het risico dat deze groep langdurig een beroep moet doen op een uitkering. Hierdoor kan er een tekort ontstaan op het BUIG budget.

Wet Inburgering

Met de invoering van de Wet inburgering op 1 januari 2022 ligt de regie op de inburgering bij de gemeenten. Een deel van de uitvoering is lokaal belegd. De drie leerroutes zijn regionaal ingekocht. Een financieel risico blijft dat de verdeling van inburgeraars over de verschillende leerroutes afwijkt van de prognoses van het Rijk, waardoor relatief meer deelnemers instromen in de duurdere Onderwijsroute en Z-route. Daarnaast neemt het aantal nieuwkomers met psychische problematiek en andere complexe ondersteuningsvragen toe. Hierdoor verloopt de inburgering vaker trager en wordt de wettelijke inburgeringstermijn niet altijd gehaald. Dit kan leiden tot de noodzaak om trajecten te verlengen of aanvullende begeleiding in te kopen, waarvan de kosten voor rekening van de gemeente komen. Daarnaast kunnen stijgende tarieven van aanbieders als gevolg van inflatie en personeelstekorten de uitvoeringskosten verhogen. Tot slot bestaat het risico dat de rijksbekostiging onvoldoende aansluit bij de daadwerkelijke uitvoeringskosten, bijvoorbeeld door een andere samenstelling van de doelgroep, prijsontwikkelingen of wijzigingen in wet- en regelgeving. Hierdoor kunnen de gemeentelijke lasten hoger uitvallen dan waarmee in de begroting rekening is gehouden.

Nadere toelichting van de belangrijkste financiële risico's - Dienstverlening & Bedrijfsvoering

Btw-compensatiefonds

De ontwikkeling van het BTW-compensatiefonds (BCF) en het bijbehorende plafond leiden conform het Financieel Akkoord Rijk/VNG tot een toename of afname van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Bij overschrijding van dit maximum worden gemeenten gekort op hun algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Bij een onderschrijding wordt het toegevoegd aan de algemene uitkering. Sedert enkele jaren is sprake van een forse onderschrijding van het plafond. Voor het jaar 2025 is sprake van een onderschrijding met € 216 miljoen. Het is dan ook vandaar dat in de begroting 2027 op basis van de ruimte onder het plafond een structurele stelpost wordt opgenomen.

Ontwikkeling van de algemene uitkering

Ten opzichte van de begroting 2026 stijgt de algemene uitkering in 2027 sterk met € 2,6 miljoen. Daar staat tegenover dat zowel de decentralisatie-uitkeringen als de integratie uitkering sociaal domein beiden dalen met bijna € 400.000. De daling van de integratie uitkering betreft de rijksbijdrage WSW als gevolg van de daling van het aantal WSW-ers welke ook leidt tot lagere WSW personeelskosten. Meest meest opvallende in de ontwikkeling van de algemene uitkering is de verschuiving van de daling van de algemene naar het jaar 2028 (het nieuwe ravijnjaar). Door de verschuiving van de rijksbezuinigingen, in het bijzonder op het gebied van het sociaal domein (jeugd en WMO), van het jaar 2026 naar het jaar 2028 wordt het probleem door het rijk doorgeschoven naar de toekomst. Nog onduidelijk is welke maatregelen het Rijk voor staat om de besparingen te realiseren.

Fiscale risico's

Wij hebben geïnventariseerd welke activiteiten belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting en de fiscale openningsbalans is opgesteld. De vennootschapsbelasting kan ook een last in de begroting met zich meebrengen, over de fiscale winst moeten we vennootschapsbelasting betalen. De prognose is dat wij verliezen kunnen verrekenen zodat er geen vennootschapsbelasting verschuldigd is.

Naar aanleiding van de negatieve uitspraak door de Belastingdienst op het door ons aangetekende bezwaar 2016 d.d. 5 januari 2024 hebben wij op 1 februari 2024 een beroep schrift ingediend inzake de toepassing van het zogenoemde "schoolkostenmodel" op de verbouwing van de scholengemeenschap het Marianum. Naar aanleiding van de uitspraak van de belastingrechter zijn wij in beroep gegaan. Wij verwachten dat de voortzetting in 2027 zal plaatsvinden.

Verzekeringsrisico's

Voor zowel materiële (gebouwen/kunstvoorwerpen e.d.) als immateriële zaken (aansprakelijkheid, fraudeverzekering en bestuurdersaansprakelijkheid e.d.) hebben we met verzekeringspolissen de risico's afgedekt. Jaarlijks heroverwegen we de verzekeringspolissen.

Momenteel onderzoekt de VNG de mogelijkheid om een Risicobeheerfonds op te richten. Dit voornemen sluit aan bij de Verenigingsstrategie 2030 om door samenwerking en kennisdeling de bestuurskrachten van gemeenten te versterken.

Het Risicobeheerfonds ontzorgt gemeenten door risico's te verminderen en de behandeling van schades over te nemen. Ook kunnen mogelijk forse premiebesparingen worden gerealiseerd en zijn aanbesteding van verzekeringsproducten niet meer nodig. Een eigen verzekeringsmaatschappij maakt deel uit van het Risicobeheerfonds. Dit voorjaar zijn gemeenten uitgenodigd een bestuurlijke intentieverklaring af te geven waarmee te kennen wordt gegeven dat het initiatief tot het oprichten van een Risicobeheerfonds wordt ondersteund. Wanneer voldoende gemeenten gaan deelnemen (vertegenwoordigen minimaal 30% van het inwonertal) zou het Risicobeheerfonds per 1 januari 2027 van start kunnen gaan. Echter de oprichting van het Risicobeheerfonds is voorlopig op pauze gezet. De VNG stelt dat "nog niet aan alle voorwaarden wordt voldaan om het Risicobeheerfonds succesvol als zelfstandige voorziening te realiseren".

Financiële risico's

De financiële risico's maken we door middel van een jaarlijkse update van het kwaliteitsniveau van de gebouwen en de financiële vertaling daarvan zowel op het niveau van groot onderhoud als op niveau van klachtenonderhoud inzichtelijk. De omvang van de bestemmingsreserve groot onderhoud gebouwen is op dit moment voldoende.

Een belangrijk financieel risico betreft de mogelijke waardedaling van het gemeentelijk vastgoed. Het gaat hierbij om vastgoed waarbij de gemeente voornemens is wijzigingen door te voeren zoals een bestemmingsplanwijziging, verkoop of sloop. Jaarlijks kijken we of er sprake is van een wijziging bij een van de gemeentelijke gebouwen. Als sprake is van een waardedaling corrigeren we dat bij de jaarrekening. Het financieel effect hiervan kan van redelijk grote omvang zijn en een fors negatief effect hebben op het rekeningresultaat en daarmee op de vrij besteedbare reserve.

Toereikende bestemmingsreserves voor onderhoudsvoorzieningen

Op basis van de beschikbare beheerprogramma's zijn de bestemmingsreserves op niveau. Onvoorziene omstandigheden daargelaten zijn de financiële risico's voldoende afgedekt.

Financiële kengetallen

Financiële kengetallen

Onderstaande kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen afdekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Kengetallen	Jaarrek. 2025	Begrot. 2026	Begrot. 2027	Cat. A	Cat. B	Cat. C
Netto schuldquote	78%	89%	89%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	65%	78%	77%	<90%	90-130%	>130%

Kengetallen	Jaarrek. 2025	Begrot. 2026	Begrot. 2027	Cat. A	Cat. B	Cat. C
Solvabiliteitsratio	36%	27%	32%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie (waarde van de grond t.o.v. geraamde baten)	7,58%	0,1%	7,95%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte Begroting (inclusief nieuw beleid)	7,55%	0,12%	0,35%	Begr. en MJR >0%	Begr. of MJR >0%	Begr. en MJR < 0%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	70%	71%	82%	<95%	95-105%	>105%
Weerstandsvermogen	688%	449%	454%	>100%	80-100%	<80%

Kengetallen	begroting 2028	begroting 2029	begroting 2030	categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	93%	96%	98%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	80%	84%	86%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsrisico	30%	28%	27%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie (waarde van de grond t.o.v. de geraamde baten)	7,95%	7,95%	7,95%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	-1,79 %	-2,14 %	-2,00 %	Begr. en MJR >0%	Begr. of MJR >0%	Begr. en MJR <0%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	86%	87%	87%	<95%	95-105%	>105%

Weerstandsvermogen	341%	279%	232%	>100%	80-100%	<80%
--------------------	------	------	------	-------	---------	------